

підсвідоме підґрунтя думки, змістовний фундамент, який передує понятійно-вербальному оформленню думки, але є необхідною і принциповою його передумовою.

Подібні дослідження вимагають розробки специфічного понятійного апарату, який поки що відсутній у науці. У зв'язку з цим ми, зокрема, пропонуємо звернутися до поняття смислу, яке завжди використовувалося, як мінімум, у двох принципово різних інтерпретаціях. Перш за все, смисл – це компонент семантичного поля, тобто понятійно оформлений елемент семема або і окрема семема. Однак і у повсякденному мовленні, і під час лінгвістичного аналізу використовується й інше розуміння цього терміна – смисл як контекст, підтекст висловлювання, як фонова, неявна інформація, яка супроводжує і оточує понятійно формалізований текст. Такий позапонятійний, імпліцитний характер суттєво ускладнює дослідження даного феномену, хоча він досить давно привернув увагу лінгвістів та отримав, зокрема, своє «втілення» у понятті «фонове знання». Ми вважаємо перспективним використання саме такого розуміння терміна смисл у дослідженнях, які спрямовано на аналіз неявної, імпліцитної складової мови, яка присутня у будь-якому мовному висловлюванні або мисленевій конструкції.

Спіраючись на ці міркування, ми можемо запропонувати робочий термін «образно-семантичне поле» для дослідження усього класу подібних неявних компонентів мови і пізнання. Інформація, яка складає зміст цього фрагменту когнітивної системи, багато в чому подібна до інформації семантичного поля, але, на відміну від нього, вона не має вербально-понятійних носіїв і не може бути усвідомлена. Цей безсвідомий аналог семантичного поля і в наш час не розглядається дослідниками як окремий феномен чи окрема структура. Як правило, його включено до загального феномену так званих неявних, або імпліцитних знань. Натомість ми вважаємо, що цей фрагмент має власні специфічні особливості, які проявляються як у структурі, так і у функціонуванні цього феномену. Тому, на наш погляд, більш глибоке його дослідження є актуальним як для сучасної науки, так і для теорії пізнання.

Висновки. Отже, ми бачимо, що категорія поля досить поширена у сучасних лінгвістичних розвідках, але її використання обмежується лише тими елементами мовної системи, які мають понятійне оформлення. Як ми показали, існують й інші, позасвідомі, невербалізовані компоненти природної мови, які, тим не менш, відіграють значну роль як у мовленевій практиці, так і в пізнавальній діяльності людини. Саме для більш глибокого і плідного вивчення цих імпліцитних феноменів може бути використано категорію поля. Зокрема, ми запропонували ввести для його позначення робочий термін «образно-семантичне поле», в якому враховується специфічний, неявний характер цих компонентів мови. Дослідження цієї сторони мовного буття набуває дедалі більшого значення і поступово привертає все більшу увагу лінгвістів та представників філософії мови.

Джерела

1. М. П. Кочерган. Теорія функціонально-семантичного поля і її застосування в зіставному мовознавстві / Мовознавство, 2007, № 4. С. 12-19.
2. Демчук Т. Г. Функціонально-семантичне поле темпоральності в англійській та українській мовах / Типологія мовних значень у діахронічному та зіставному аспектах. 2015. Вип. 30. С. 25-31.
3. Сальникова О. О. Функціонально-семантичне поле як спосіб дескрипції мови / Лінгвістичні студії, 2006, Вип. 14. С. 49-53.

Полякова Юліана Юріївна

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

СЕРІЯ «ВЕНЕЦ СЛАВЯНСКИХ ПОЭТОВ» ТА ЇЇ ЗАСНОВНИК ЮЛІАН СОЛТИК-РОМАНСЬКИЙ

Стаття присвячена серії книг «Венец славянских поэтов», започаткованій Ю. Солтик-Романським у 1880-х роках. Подано книгознавчий аналіз чотирьох видань серії, які містять оригінальні твори слов'янських поетів та їх переклади. Досліджено внесок Солтик-Романського у формування корпусу видань слов'янського національного відродження. Ключові слова: Ю. Солтик-Романський, серійні видання, міжслов'янські літературні взаємини, художній переклад, романтизм.

Упродовж XIX століття важливе місце у житті народів Європи займала ідея слов'янського братерства та культурно-релігійних зв'язків, яка сформувалася під впливом романтизму з його зверненням до давньої історії, народної творчості та мистецтва. У працях вчених, філологів та істориків, у творчості поетів-романтиків прагнення до збереження національної культурної ідентичності поєднувалося з чіткою орієнтацією на універсалізм західноєвропейського культурного процесу.

Ідея єдності слов'янського світу, слов'янського культурного відродження знайшла своє втілення у створенні книжкової серії «Венец славянских поэтов», яка побачила світ у Львові наприкінці 1880-х років. Відомості про окремі видання цієї серії можна знайти у літературознавчих та книгознавчих виданнях,

зокрема, у працях Я. Бердичевського, А. Степовича, М. Топоровського. Але цілісної характеристики цього видавничого проекту ще досі не було зроблено.

Засновником серії став Юліан Онуфрійович Солтик-Романський. Поки що ми маємо дуже мало відомостей про нього. Поляк за походженням, він у 1869 р. закінчив Училище правознавства у Петербурзі, де вчився на одному курсі з молодшим братом Петра Чайковського Анатолієм [7, додаток]. Потім недовгий час провів на державній службі, отримавши при відставці чин колезького асесора.

У 1880-ті роки Солтик-Романський перебував у Львові, де у 1887-1888 рр. своїм коштом видав декілька книжок, в тому числі – у серії «Венец славянских поэтов». Цікаво, що за цими книжками покупці мали звертатися до станції Ярошенка Південно-Західної залізниці [5, с. 11], яка й досі знаходиться між станціями Жмеринка та Рахни у Шаргородському районі Вінницької області (колишньої Подільської губернії). Ю. Солтик-Романський справді мешкав у селі Тарасівка неподалік від Жмеринки. Це стало відомо з часопису «Przegląd bibliograficzny» за 1906 рік, де був поданий перелік польських архівів, музеїв та приватних колекцій [10, s. 2]. Там було вказано, що Юліан Солтик-Романський, що мешкає у с. Тарасівка поблизу Ямполь, має гарну колекцію старожитностей.

Колишній юрист сам писав вірші, а також перекладав з польської та російської мов. Зокрема, у 1887 р. у Львові вийшла польською його книга «Odgłosy duszy Juliana» («Відзвуки душі Юліана») [11]. Вона мала підзаголовок «z pośmiertnego rękopisu ukraińskiego pustelnika wydał K.Y.T Łoś i Ks. Namor» (тобто «опублікував з посмертного рукопису українського затвірника K.Y.T Łoś i Ks. Namor»). Але якщо прочитати прізвище видавця справа наліво, вийде Романський-Солтик. Ми бачимо, що авторові був вельми притаманний потяг до романтичної іронії та містифікації. До книги увійшло чотири збірки сонетів релігійно-філософського спрямування (зокрема, цикли «Сонети до Марії», присвячені Богородиці), а також ліричні вірші медитативного характеру, написані під час подорожі автора Європою. Хоча Солтик-Романський жив у другій половині XIX ст., можна відзначити, що світосприйняття поета формувалося під впливом ідей романтизму. Його віршам притаманні емоційність, спонтанність, інтерес до історії, до слов'янських мов та фольклору. Творчий доробок поета включає лише одну велику збірку поезій. Проте відомо, що вийшли друком принаймні ще дві невеличкі брошури – політичний вірш реакційного характеру «В ответ «Набату» революционеров» (Дрезден, 1878) та два вірші на честь ювілею виникнення Одеси – «Памяти создателей Одессы» (Одесса, 1894).

Але найбільший інтерес сьогодні викликають видані Солтиком-Романським чотири збірки серії «Венец славянских поэтов». Задум цієї серії та її наповнення пізніше було схарактеризовано у тоненькій брошурі, підписаній криптонімом В. Ю. Її автор вважав, що було б вельми корисним створення «такого общедоступного всеславянского литературного издания, которое объединило бы классические памятники словесности всех соплеменников наших в одно общее и гармоническое целое» [5, с. 7].

За думкою Солтика-Романського, серія була призначена для порівняльного вивчення слов'янських мов і літератур, тому до неї мали увійти тексти видатних творів слов'янськими мовами та їх кращі переклади.

Планувалося паралельно випускати підсерії давньої та нової літератур. Світ побачило лише чотири книги: з серії давньої літератури – «Слово о полку Ігореві» та «Краледворський рукопис», з серії нової – поетичні твори О. С. Пушкіна та А. Міцкевича. Мали бути видані також твори Некрасова, Лермонтова (вірші та поема «Демон»), чеських та сербських поетів.

Всі книги були невеликі за обсягом, позбавлені ілюстрацій, але мали однакове серійне оформлення.

Титульні аркуші кожної з книг складалися з одного або двох контртитулів (польською та російською мовами), що містили відомості щодо серійного видання. Далі було розміщено титул, де сторінка була поділена навпіл: в кожній половині подано назву серії та окремого тому російською та польською мовами. А потім йшли ще два окремих титульних листи з назвою окремого тому – польською та російською. Подібна структура до сих пір дещо ускладнює бібліографічний опис видань серії.

В першому томі було надруковано переклади «Слова о полку Ігореві» [2]. До збірки увійшли текст твору давньоруською мовою та його переклади (російською мовою – Миколи Гербея, польською – Адама Станіслава Красінського, чеською – Карела Яромира Ербена). Перекладам передував короткий переказ змісту твору російською та польською мовами. Далі йшов «Вступ» польською мовою без підпису, який належав, ймовірно, самому Ю. Солтику-Романському. В ньому автор подав коротку літературно-лінгвістичну характеристику твору і перелік перекладів його різними мовами у віршах і прозі. Далі йшло «Предисловіє» російською мовою, яке належало Миколі Гербею. Цікавим був спосіб подання матеріалу. Книжковий розворот було поділено на чотири частини. Ліворуч зверху знаходився текст «Слова» давньоруською мовою, під ним подано російський переклад Гербея. Праворуч зверху вміщено переклад чеською, під ним – польською. Таким чином, читач міг порівнювати переклади з оригіналом та один з одним. Наприкінці видання було подано примітки до тексту російською та польською мовами.

Важливо відзначити, що до збірки було взято саме російський віршований переклад Гербеля, який вперше вийшов друком у 1854 р. і був високо оцінений сучасниками. Переклад «Слова...» польською видатного громадського діяча, поета, католицького священника Адама Станіслава Красінського, вміщений у збірці, також був передруком: вперше твір побачив світ у Петербурзі 1856 р. Вважається, що поетичний переклад Красінського – це праця насамперед філолога, бо у першому виданні він у передмові доводить справжність «Слова...» і давність його походження. У виданні Солтика-Романського переклад, на жаль, вміщено без передмови. А прозовий переклад «Слова...», зроблений відомим чеським вченим і поетом Карелом Яромиром Ербеном, вперше вийшов пізніше, у 1869 р., у Празі. Характеристику цієї праці подано у статті Олександра Панченка, який вважав переклад Ербена стилістично не дуже вдалим. Але, між тим, це було перше наукове видання «Слова...» чеською мовою [6, с. 645-647].

Після виходу першого тому серії з перекладами «Слово о полку Ігоревім» у журналі «Киевская старина» з'явилася рецензія А. Степовича. Андроник Степович (справжнє прізвище Дудка-Степович; 1857-1935) – відомий український історик-славист, літературознавець, історик літератури, перекладач творів слов'янських письменників, який був директором Колегії П. Галагана та професором Київського університету. В своїй рецензії Степович відзначав: «Ідея издания, пожалуй, недурна, но в исполнении его, особенно со стороны историко-литературных и филологических познаний издателя, можно было бы пожелать большей подготовленности и дельности» [9, с. 527]. Рецензент вважав, що видавець, тобто Солтик-Романський, припускається деяких помилок у лінгвістичній частині власної характеристики цього літературного пам'ятника і, до того ж, не узгоджує розбіжності у наведених перекладах.

Другим випуском серії став збірник перекладів так званого «Краледворського рукопису». Як відомо, «Краледворський рукопис» («*Rukopis kralovédvorský*») – одна з найбільш відомих підробок в галузі слов'янської літератури та фольклору. Він був створений чеськими просвітителами Вацлавом Ганкою та Йозефом Ліндою та у 1817 р. виданий за обривок великого манускрипту XIII століття (саме до цього століття належать найпізніші із зображених в рукопису події). Загалом «Краледворський рукопис» включав 14 пісень, з них – 6 епічних, присвячених легендарним подіям історії Чехії (таким, як спротив татарській навалі XIII ст. тощо). В умовах чеського національного відродження ці тексти мали значне культурне і громадське значення. Панславістські погляди самого В. Ганки призвели до того, що у створеному ним «Краледворському рукописі» можна помітити сюжетні та лексичні перетини як із східнослов'янським фольклором, так і зі «Словом о полку Ігоревім». Тож, приблизно до середини XIX століття «Краледворський рукопис» вважався одним із символів чеського національного відродження. Але у другій половині XIX ст. розпочалася довга дискусія щодо автентичності цього пам'ятника, в якій певну роль відігравали й політичні мотиви. В 1880-і роки було вже загалом доведено, що це – майстерна філологічна містифікація [8].

Як бачимо, «Краледворський рукопис» у серії «Венец славянских поэтов» виходить під час цих бурхливих дискусій щодо походження рукопису. Можливо, внаслідок цього наклад видання був вилучений з обігу самим Солтиком-Романським, і тому ми не змогли відшукати відомостей про нього у каталогах великих бібліотек та бібліографічних покажчиків. Тільки з рецензії В. Ю. відомо, що у випуску було вміщено переклади пісень «Краледворського рукопису» польською відомого поета-романтика Люціана Семенського, російською – Миколи Берга та сербською – Ставка Златовича.

У третьому томі серії ми бачимо твори О. С. Пушкіна, перекладені польською самим Ю. Солтиком-Романським [3]. До збірки було відібрано 37 поезій (згідно з кількістю років, прожитих Пушкіним), серед яких – «Пам'ятник», «Кавказ», «Міцкевич», «Мадонна», «Станси» та ін. Цікаво, що твір Пушкіна «Будрис та його сини», який є вільним перекладом вірша А. Міцкевича «Три Будриса» був поданий разом із польським оригіналом.

Характеризуючи це видання як велику бібліографічну рідкість, відомий український бібліофіл Я. Бердичевський писав: «К 50-летию со дня смерти поэта, в 1887 году, во Львове собственным коштом издал избранные стихотворения Пушкина с параллельным их переводом на польский язык Юлиан Солтык-Романский. В книге всего 37 стихотворений по числу прожитых поэтом лет, но даже эта небольшая книга вызвала целую бурю отзывов во львовских газетах. Тираж книги скорее всего очень мал, и даже в крупных библиотеках Киева ее нет, не говоря уже о библиофильских собраниях» [1, с. 242].

Щодо критичних відгуків, то деяку уяву про них дав укладач бібліографічного покажчика «Пушкін у Польщі» М. Топоровський: «Романський – найплодовитіший перекладач лірики Пушкіна в XIX столітті, на жаль – перекладач повністю позбавлений талантів. Його переклади не вірні, як правило, довші, ніж оригінал, і в формальному відношенні єдиною ціллю перекладача є ритм. Отже, часто кінці віршів у перекладах можуть бути штучними та безглуздими. Навіть «Міцкевич» Пушкіна перекладається римованим віршом» [12, с. 68].

Спростовуючи цей суворий відгук, можна зауважити, що твори Солтика-Романського скоріше не переклади, а переспіви пушкінських поезій, так би мовити, варіації на пушкінські теми. І, на наш погляд, вони мають власну літературну цінність та підтверджують тезу російського поета та перекладача В. А. Жуковського: «Переводчик в прозе – раб, переводчик в стихах – соперник». Цікаво, що Солтик-Романський перекладав вірші Пушкіна, подорожуючи Європою, тому часто вказував дату та місцевість, де було зроблено переклад. А ставлення самого перекладача до великого російського поета найкраще характеризують строки з вірша Солтика-Романського пам'яті Пушкіна, написаного польською мовою і поданого на початку книги:

О любий сердцю, добрий Слов'янине,
Співець свободи, гордості та честі,
Палкого духу незалежний сине! (пер. Ю. Полякової).

Перегук з Міцкевичем наприкінці видання не був випадковим. Четвертою книгою серії були саме твори Адама Міцкевича – знамениті «Кримські сонети» у перекладі російською і французькою мовами Солтика-Романського, чеською – Іосіфа Коллара та німецькою – Петра Корнеліуса [4].

Як відомо, цикл «Кримські сонети», що складається з 18 віршів, був написаний Адамом Міцкевичем під враженням про дві місячні поїздки до Криму 1825 р. В польській літературі «Кримські сонети» стали новим різновидом лірики, де використані прийоми та принципи побудови літературного твору, притаманні поетиці романтизму. В цьому циклі описи пейзажу поєднувалися з філософськими роздумами та розповіддю про душевні переживання людини, а колорит мусульманського Сходу підкреслювали образи та мотиви західноєвропейської романтичної поезії.

Видання має передмову Солтика-Романського французькою мовою, де перекладач подав свої думки щодо особливостей перекладу з слов'янських мов на неслов'янські: «Стислість виразів, притаманна усім слов'янським мовам, унеможливує переклад їх поезії будь-якою іноземною мовою відповідно рівною кількістю рядків та складів у них, як вимагає поетичний розмір. У слов'янських мовах немає визначених і невизначених артиклів, що вказують на рід та число іменників, а також приналежність їх до абстрактних або конкретних понять. Натомість ці характеристики передаються різними формами слів, притаманними кожній з названих категорій. Крім того, особисті займенники, завдяки особливостям мови, можуть бути опущені при дієвідмінюванні дієслів без будь-яких втрат, бо це не впливає на ясність виразу. Ці особливості наближають слов'янські мови до класичних, які характеризуються різноманітними формами, що служать для визначення граматичних категорій» [4, с. I].

Ми бачимо, що Солтик-Романський не торкається у своєму дописі особливостей віршування, зосередившись на формальному та змістовному аспекті перекладу. Він навіть не всюди притримується сонетної форми, не зважає на терцини та катрени, намагаючись насамперед донести зміст та красу звучання віршів Міцкевича. Хоча треба зауважити, що при перекладі слов'янських поетичних текстів завжди постає проблема передачі не тільки значень слів, але й співвідношень між звучанням і значенням, а також проблема самої системи віршування. Як відомо, силабичне віршування існує в тих мовах, де наголос фіксований (зокрема, у польській мові – на передостанній склад). Для мов із рухомими акцентами характерним є силабо-тонічне або тонічне віршування. Сам Солтик-Романський не вважав це особливою проблемою, стійко притримуючись у перекладах силабо-тонічної системи.

Загалом же це видання «Кримських сонетів» дає змогу порівняти, як передано твори Міцкевича слов'янськими (російською та чеською), та неслов'янськими (французькою та німецькою) мовами. Саме в цьому, на наш погляд, полягає цінність видань серії «Венец славянских поэтов»: читач одночасно бачив оригінальний текст твору та різні його переклади, а повноцінному сприйняттю текстів допомагають примітки та коментарі.

Започатковуючи серію «Венец славянских поэтов», Ю. Солтик-Романський сприяв налагодженню міжслов'янських літературних зв'язків та входженню цих літератур у європейський культурний простір XIX століття. На жаль, це задум не здійснився повною мірою, але постать Ю. Солтика-Романського та його внесок формування корпусу видань слов'янського національного відродження заслуговує на подальше вивчення та упорядкування.

Джерела

1. Бердичевский Я. Библиофильские редкости на Украине / Я. Бердичевский // Альманах библиофила. – Москва, 1987. – Вып. 23: Венок Пушкину. – С. 236-245.
2. Венец славянских поэтов = *Wieniec poetów słowiańskich*. Т. 1: Слово о полку Игоря: древнеслав. поэма XII века / с переводом на русский язык Николая Гербеля, на чешский – Карла Яромира Эрбена и на польский – А. С. Красинского. – Львов: Нар. книгопечатня, 1887. – XXII, 140 с.
3. Венец славянских поэтов = *Wieniec poetów słowiańskich*. Т. 3. Избранные стихотворения Александра Сергеевича Пушкина / А. С. Пушкин; с переводом на польский язык в стихах Ю. О. Солтыка-Романского. – Львов: Нар. книгопечатня, 1887. – 149 с.
4. Венец славянских поэтов = *Wieniec poetów słowiańskich*. Т. 4. Крымские сонеты: Путевые воспоминания Адама Мицкевича / А. Мицкевич; с переводом на рус. и франц. языки Ю. О. Солтыка-Романского, на чеш. Иосифа Коллара, на нем. Петра Корнелиуса. – Львов: Нар. книгопечатня, 1888. – 60 с.

5. Венец славянских поэтов: сборник классических памятников поэзии славянского мира: критически сличенные тексты... / изд. Ю. О. Солтыка-Романского. – Киев: Тип. Корчак-Новицкого, 1893. – 15 с. – Подпись: В. Ю.
6. Панченко А. М. Чешские переводы «Слова о полку Игореве» XIX в. / А. М. Панченко // Труды отдела древнерусской литературы Института русской литературы АН СССР. – 1957. – Т. 13. – С. 635-648.
7. Пашенный Н. Императорское Училище правоведения и правоведы в годы мира, войны и смуты / Н. Пашенный. – Мадрид: Изд. Комитета Правовед. кассы, 1967. – 456 с.
8. Рукописи, которых не было: Подделки в области славян. фольклора / подгот. А. Л. Топорков [и др.]. – Москва: Ладомир, 2002. – 967, [3] с.: ил.
9. Степович А. Рецензия / А. Степович // Киевская старина. – 1889. – Т. 24, № 2. – С. 527-528. – Рец. на кн.: Венец славянских поэтов = Wieniec poetów słowiańskich: сборник памятников поэзии славянского мира: критически сличенные подлинники с переводами, изданные старанием Ю. О. Солтыка-Романского. Т. 1: Слово о полку Игоря. – Львов: Нар. книгопечатня, 1887. – XXXI, 140 с.
10. Archiwa, biblioteki i muzea polskie // Przegląd bibliograficzny. – 1906. – № 10-11. – С. 1-2.
11. Sołtyk-Romański J. Odgłosy duszy Juliana / z pośmiertnego rękopisu ukraińskiego pustelnika wydał K.Y.T. Łoś i Ks. Namor. – Lwów: Drukarnia Ludowa pod zarządkiem St. Baylego, 1887. – 128 s.
12. Toporowski M. Puszkina w Polsce: Zarys bibliogr.-lit. / M. Toporowski. – Warszawa: Państw. inst. wydawniczy, 1950. – 319 s.

Циватий Вячеслав Григорович

Кандидат історичних наук, доцент

Заслужений працівник освіти України

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Член правління Наукового товариства історії дипломатії та міжнародних відносин

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ, ФЕНОМЕНОЛОГІЯ І СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНА МОДЕРНІЗАЦІЯ МОДЕЛЕЙ ДИПЛОМАТІЇ В ЄВРОПІ ДОБИ РАНЬОГО МОДЕРНОГО ЧАСУ (XVI-XVIII СТОЛІТТЯ): ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ, ПЕРЕГОВОРНИЙ І ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИЙ ДИСКУРСИ

Аналізуються історичні передумови та інституціональні етапи модернізаційних процесів в Європі XVI-XVIII століть у контексті еволюції політико-дипломатичних систем, моделей дипломатії, моделей міжкультурної комунікації та регіональних інтеграційних процесів публічного європейського простору. Особливу увагу в дослідженні приділено особливостям становлення державності, модернізаційному досвіду, національній специфіці, моделям дипломатії та дипломатичному інструментарію, здобуткам, проблемам й інституційним перспективам політико-дипломатичного і соціально-гуманітарного розвитку провідних європейських держав в історичній ретроспективі й перспективі (компаративний аналіз). Ключові слова: міжнародні відносини, зовнішня політика, дипломатія, модель дипломатії, інституціоналізація, модернізація, міжкультурна комунікація, Європа, ранній Модерний час.

Однією з реальних сучасних гуманітарних небезпек є те, що філософські осмислення стратегічних проблем модернізації українського суспільства витісняються на узбіччя публічних дискусій і цей процес, окрім всього, супроводжується смисловим знеціненням модернізаційно-інноваційної риторики в Україні.

Сьогодні історична наука повинна будуватися на таких принципах: методологічна свідомість, стандарти роботи з текстами, міждисциплінарність (як у межах історичних дисциплін, так і уваги до досвіду політологічних, правових, філософських, літературознавчих, культурологічних досліджень, досліджень у сфері міжнародних відносин та ін.), європейський контекст. Саме ці принципи дадуть змогу подолати проблеми ідентичності й у визначеності предмета вітчизняної історичної науки, зв'язок із загальноісторичною проблематикою та включеність у загальнокультурний та загальноєвропейський контексти, адже світовий і європейський досвід історичної та стратегічної модернізації провідних і транзитивних країн, як в історичній ретроспективі, так і на сьогодні, є корисним для ефективної реалізації модернізаційних процесів в Україні.

Політична інституціоналізація, інститути дипломатії, інституціоналізація міжнародних відносин і сучасної зовнішньої політики є своєрідний аспект, який характеризується із позицій феноменології та історичної модернізації. Адже саме існування феномену, зокрема феномену політико-дипломатичної модернізації, підпорядковується як його внутрішнім законам, так і зовнішньому впливові.

Прихильники феноменологічної історії, інституціональної історії феноменології, виходять з того, що зовнішній, оточуючий людей світ є результатом їхньої діяльності, творінням їхньої свідомості та ментальності. Не заперечуючи об'єктивності цього світу (оскільки він існує як такий і поза людьми, поза їхньою свідомістю), дослідники (історики/політологи/соціологи) вважають, що він стає значущим для людей тоді, коли вони його сприймають і коли він із зовнішнього, об'єктивного стає для індивідів внутрішнім, суб'єктивним. При цьому сприймають люди, як правило, не сам світ, а його явища (феномени).

Завдання феноменологічної науки (політології, історії, соціології) полягає в тому, щоб прояснити, виявити, зрозуміти, пізнати, як, яким чином люди структурують (упорядковують) сприйнятий світ (його